

แก้กรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กรรมคือการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีได้ความสุขมาให้ ทำดีได้ดีเป็นบุญกุศลเอาความสุขมาให้ ทำความชั่วเป็นบาปอกุศลได้แต่ความทุกข์มาให้ ความดีกับความชั่ว ใครเป็นคนผิดล่ะ ใครๆ ก็ว่าตัวเองทำดีหมด ความดีกับความชั่วเราแยกไม่ถูกเลยว่าอันไหนเป็นความดีกับความชั่ว เพราะเราชอบใจ พอเราชอบใจเราว่าสิ่งนั้นดี เราไม่ชอบใจเราว่าสิ่งนั้นเลว เพราะความชอบใจ-ไม่ชอบใจ นี่กิเลส มันเลยวนเวียนไปให้เราวนอยู่ในนี้ไง

ศาสนาพุทธสอนเรื่องการกระทำ “กรรม” กรรมสร้างให้เราเกิดเป็นมนุษย์ กรรมทำคุณงามความดีมาจิตนี้ถึงได้มาเกิด เกิดเป็นมนุษย์ “กรรมพาเกิด” กรรมพาเกิด กรรมอยู่ในอะไร กรรมในอวิชชา อวิชชาความไม่รู้ แต่กรรมดีมันทำให้รู้ กรรมดี การกระทำ กรรมนี้เป็นกลางๆ แต่ว่าดีหรือชั่ว แต่อวิชชาตัวมาปิดกั้นอันนั้น

นี่เราต้องแก้กรรม เราจะแก้กรรมกันอย่างไร “แก้กรรม” แก้ให้หมดออกไปจากกรรม ถ้าเราแก้กรรมไม่ได้ก็วนเวียนอยู่อย่างนี้ ถ้าววนเวียนไป วนเวียนไปในบาปอกุศล วนเวียนในความทุกข์ความยาก เราจะมีทุกข์ความลำบาก เราเจอพุทธศาสนา เราเป็นคนที่มิบุญมากนะ มิบุญมากจริงๆ เกิดมาพบพุทธศาสนา

“ศาสนาพุทธ” พุทธศาสนานี้สอนเรื่องศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะได้ตรัสรู้ธรรมมา ต้องสร้างบุญญานุการมา สร้างบุญบารมีมาถึงจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ไม่ใช่ว่าจะได้มาง่ายๆ หรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แต่ละพระองค์นี้แสนยาก โลกนี้ว่างจากศาสนามากมาย นานมากกว่านั้น แต่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ววางศาสนาไว้เราเกิดมายังเกิดมาทัน เกิดมาทันแล้วพบพระพุทธรูปศาสนา พุทธศาสนาสอน สอนให้เราทำตาม เราเชื่อเป็นสัตตัญญา สัตตัญญาความจำของเราจำขึ้นมาว่า

“มรรค” มรรคอรียตัจฉัง

“มรรค” มรรคเป็นองค์ ๘

“มรรค” เป็นเครื่องดำเนิน

มรรคโคทางอันเอก ทางพ้นออกจากทุกข์

แต่อันนั้นหมายถึงว่า เราพยายามสรรหาเข้ามา ถ้าทำให้ทำคุณงามความดีขึ้นมา ให้ศรัทธา เชื่อในหลักของศาสนา ให้เชื่อกรรม ให้เชื่อทานการกระทำ ให้เชื่อเรื่องบุญกุศล เชื่อเรื่องทำความดี เราทำความดีเข้าไปเรื่อยๆ ความดีของเราจะเพิ่มเป็นบุญกุศลของเราขึ้นมา นี่มันทำให้เรามีความศรัทธา มีความศรัทธามีความเชื่อเลื่อมใส ความเลื่อมใสของเราเข้ามา กรรมให้ผลดี ถ้ากรรมให้ผลดีของเรา เพราะว่าเราทำความดี ถ้ากรรมให้ผลเป็นไม่ดีไปละ แต่คนเข้าใจว่าเป็นกรรมดีก็มี เพราะคนคิดฝ่ายชั่ว กิเลสกุศล เขาคิดของเขา เขาก็ว่าของเขาถูก “เขาว่าของเขาถูก” เขาว่าของเขา นี้ กิเลส กิเลสวัฏฏ์ กัมมวัฏฏ์ วิปากวัฏฏ์

กิเลสทำให้ทำกรรม กิเลสคือความพอใจ ความเคยใจ ความสะสม ความมักมาก ความคิดว่าตัวเองถูกต้องทั้งหมดนี้คือกิเลสทั้งหมด กิเลสเป็นความปิดกั้นปิดหัวใจไว้ พอกิเลสเกิดขึ้นมา กิเลสวัฏฏ์ กรรมเกิดขึ้นมา กรรมคือการกระทำ ความคิดเกิดขึ้น พอทำแล้วออกมามันเป็นผล วิปากวัฏฏ์ ผลอันนั้น

เราก็เหมือนกัน เราที่เกิดมาเป็นคนอยู่ที่นี่ มนุษย์สมบัติต้องมีพร้อม เรามีมนุษย์สมบัติ เราสร้างสมไว้มาเกิดเป็นมนุษย์สมบัติ “มนุษย์สมบัติ” เกิดในโลกของมนุษย์ โลกของมนุษย์เวลามันสั้นมากนะ สั้นจริงๆ ยิ่งพูดเรื่องเวลา มันเหมือนกันเลย เหมือนกับเขาเอาเนื้อย่าง เนื้อย่างไปย่างบนเตาไฟ ถ้าเนื้อย่าง ถ้าเราไม่กลับมันก็ไหม้ เนื้อย่างย่างบนเตาไฟ พอย่างไปต้องกลับไปเรื่อย กลับไปเรื่อย เดี่ยวมันก็สุก สุกจนมันไหม้จนเกรียมไป พอไหม้เกรียมไป มันก็หมดอายุขัย

ร่างกายเราก็เหมือนกัน ชาติไฟเผาไว้ มีชาติไฟความอบอุ่นเผาร่างกายของเรา เราก็มีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่งๆ เหมือนเนื้อปิ้งบนกระทะนั้นนะ เหมือนเนื้อปิ้งเหมือนกันเลย แต่นี้ชาติไฟมีความอบอุ่นทำให้อาหาร ทำให้ชาติไฟเผาผลาญอาหารให้ร่างกายเราเคลื่อนไหวได้ พอคนตายไป วิญญาณออกก่อน พอวิญญาณออกไป ไฟชาติไฟเริ่มดับลง ดับลง แข็งที่ออกไปหมดเลย นั่นนะ ไฟไหม้ไหม้จนหมด หมดอายุขัยไป

แล้วเราแก้กรรม เราดูๆ คลำๆ กันอยู่ภายนอก เห็นใหม่ ความเชื่อ ความศรัทธาที่ถือการของใจ ไม่ใช่ใจ จิตปฏิสนธิมันอยู่ลึกๆ เข้าไปอยู่ในกลางหัวใจของเรา นี่ไง “แก้กรรม” ถ้าจะแก้กรรมมันต้องแก้ถึงจุดพื้นฐานของการแก้กรรมอันนั้น พอแก้กรรมตรงนี้ปลดเปลื้อง กรรมตัวนี้มันก็หมด แต่ถ้าแก้กรรมกันแบบเราคาด เราหมาย แก้กันแบบโลกกัน แก้เคล็ด ทำเคล็ด ทำวิชากัน อันนั้นมันก็เป็นอารมณ์โลก เป็นพิธีกรรม แก้กรรมแบบนั้นมันก็แก้เพื่อให้เรามีความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นขึ้นมาให้เรามีโชคชะตาราศีดีขึ้นมา

นั่นมันแก้เปลือกกๆ มันเป็นอนิจจัง ความเป็นอนิจจังคือความไม่เที่ยง สิ่งที่ไม่เที่ยง แก้ได้ก็ไม่ได้ แก้ไม่ได้ก็ไม่ได้ เห็นใหม่ สิ่งที่ไม่เที่ยงไง สิ่งที่ไม่เที่ยง ถ้าจิ้งหะมันเป็นไปได้อุญกุลสมันส่งขึ้นมามันก็เป็นผลขึ้นมา ถ้าอุญกุลสมันไม่ถึงเวลา มันทำแล้วมันยังไม่ถึงเวลามา หรือบาปอุญกุลสมันปิดกันไว้มันก็เป็นไปไม่ได้ เห็นใหม่ แก้กรรมกันแบบพิธีกรรม แก้กันแบบด้วยเคล็ด แก้กันภายนอก

นี่ก็เหมือนกัน เราจะแก้กรรมของเรา เราก็แก้กันที่ภายนอก เราทำเมื่อนั้น เมื่อนี้ แก้กันที่ภายนอก ภายนอกมันจะแก้กันที่ไหนกรรม กรรมไปแก้ที่ไหน? นี่มันต้องคิดว่าเรามีวาสนานะ ดูอย่างพระองค์อุลิตมา พระองค์อุลิตมา เพราะว่าความคิดของตัวเองว่าอยากได้วิชาความรู้ อยากเรียนกับอาจารย์ อาจารย์บอกว่าต้องเอานิ้วมือคนพันนิ้วมา มาแลกวิชา เอานิ้วมือพันนิ้วมา เทียวฆ่าเขา เทียวทำของเขาอย่างนี้ เทียวฆ่าเขาเพื่อจะเอานิ้วมือมาแลกกับวิชา วิชานั้นเป็นอะไร?

วิชานั้นเป็นการผูก ผูกเรื่องของกรรม ไม่ใช่แก้กรรม ผูกมัดเข้าไป วิชาทางโลก วิชาใดๆ ในโลกนี้ก็แล้วแต่ มันเป็นเรื่องการแสวงหา อย่างเราเรียนวิชาชีพมา วิชาชีพมาก็เพื่อวิชาดำรงชีวิตของเรา วิชาชีพของเรา ดำรงชีวิตของเราสืบต่อไป วิชาต่างๆ ในโลกนี้ก็เหมือนกัน นี่วิชาอาคมก็เหมือนกัน อยากได้วิชาจากอาจารย์ อยากได้วิชาแลกมา เพราะอาจารย์นั้นหลอก หลอกกว่าถ้าอยากได้พระองค์อุลิตมา โคนลูกศิษย์ด้วยกันใส่ความว่าพระองค์อุลิตมาจะทรยศหักหลัง จะยืมมือคนอื่นฆ่าพระองค์อุลิตมา แต่พอไปทำเข้า พอทำเข้า ทำเข้าไปเรื่อยๆ พอทำเข้าไปเพราะความไม่รู้ของตัวเอง ความเชื่อของตัวเองมันมีนิสัยอยู่เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณตอนเช้า เล็งญาณ เล็งญาณเพื่อจะแก้ไข เล็งญาณเพื่อจะไปโปรดสัตว์

เวลา ๔๕ พรรษาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้บ่อยนัก แต่ถ้าว่าทำประโยชน์ต้องได้ประโยชน์ เล็งญาณตอนเช้าขึ้นมาพุทธกิจ ๕ เล็งญาณก่อน เล็งญาณว่าใครมีจริตนิสัย จะต้องไป

โปรดคนนั้นก่อน นี่เข้าข้ายเข้าญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์มีมาลเข้าข้ายว่า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ไปโปรดนะ ถ้าไม่ไปโปรดจะฆ่ามารดาเพราะพอดีว่าเขาจะเอากองทัพไปปราบ มารดาจะไปบอกว่าเขาจะมาปราบ แต่ด้วยความที่อยากได้นี้ที่สุดท้าย ๕๕๕ นี้แล้ว อีกนี้เดียว อยากจะได้

วันนั้น พระองค์มีมาลจะต้องฆ่ามารดา เพราะฆ่ามารดาแล้วมันจะหมดโอกาส

คำว่า “มินิสัย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่ามีนิสัยเข้าข้าย มินิสัยว่าประพฤติปฏิบัติได้ แต่ทำไมยังหลงผิดไป ความหลงผิดไป นี้กิเลสวัฏฏ์ กิเลสบังไว้ กิเลสความไม่รู้ของตัว ความไม่รู้ของตัว คิดว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดี

เราถึงว่าเราเชื่อเราไม่ได้ ถ้าเราเชื่อเรา เราผิดเราถูกเรายังไม่รู้เลย ถึงว่ามีความคิดใดๆ ขึ้นมาแล้วต้องเทียบกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน ตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติของเขาประพฤติปฏิบัติกัน ที่ว่าประพฤติปฏิบัติ การพิจารณาเป็นวิปัสสนาไปเลย วิปัสสนาไป วิปัสสนาไป ตามรู้นามรูปไป ลูบลำกันไป ลูบลำนามรูปไปเป็นวิปัสสนา วิปัสสนา นี้มันก็เป็นอาการของใจ ความลูบลำไป นี้เป็นความเห็น เป็นความเห็นกับความจริงต่างกัน เป็นความเห็น

ในเมื่อเห็นจริง ความจริง มันเป็นไปไม่ได้ พอมันเป็นไปไม่ได้ ความเห็นอาการของใจ สภาวะธรรมมันเกิดขึ้น สภาวะธรรมเกิดขึ้นในหัวใจ สภาวะธรรมนั้นดับลงที่กลางหัวใจ ว่าอันนั้นเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาแล้ว พอทำไปนามรูปเกิดขึ้น วิปัสสนาสภาวะธรรมเกิดขึ้นบ่อยๆ เข้า พอสงบเข้าผ่านรูปผ่านนามไป มันจะเริ่มเห็นแสงเห็นสี

ความเห็นแสงเห็นสี ว่าเป็นเห็นแสงเห็นสี ความเห็นสีเห็นแสงถือว่าเป็นอุปกิเลส ฟันไป แล้วอุปกิเลส ๑๖ นี้ต้องผ่าน ผ่านขั้นตอนการเห็นขึ้นไป เห็นสีเห็นแสงมันก็เหมือนกับสมถกรรม เวลาเราทำสมถะ ทำความสงบของใจ ตัวเบา ตัวโยก ตัวคลอน ความสงบของใจมันจะเป็นอย่างนั้น นี่เป็นปีติ เห็นแสงเห็นสีอีกเหมือนกัน แสงพุ่งเข้าหาตัวเป็นอันเดียวกัน แต่ถ้าตัวโยก ตัวคลอน ตัวลอยเป็นสมถกรรม ความเป็นสมถะ อันนั้นเป็นสมถะ

แต่วิปัสสนาแล้ว นามรูปเกิดขึ้น วิปัสสนา มันก็เป็นสมถะอันเดียวกันนั้นละ เพราะจิตมันเห็นสีเห็นแสงมันเป็นความสงบของใจ สภาวะธรรมคือความฟุ้งซ่านเกิดขึ้นในหัวใจ แล้วสติสัมปชัญญะตามรูปนาม มันเป็นสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะตามความรู้ความเห็น

สภาวะธรรมดับลง สภาวะธรรมดับลงกลายเป็นความสงบเกิดขึ้น ความสงบเกิดขึ้น จิตละเอียดขึ้นไป เพราะว่ามันใช้ปัญญาตามรู้เข้าไปเรื่อยๆ

สภาวะธรรมเกิดขึ้นเป็นแสงเป็นสี มันก็อันเดียวกันกับอาการตัวลงตัวลอยเหมือนกันนั่นแหละ แต่ถ้าเป็นตัวลอย เป็นตัวลอยนี่เป็น...มันตัวใครรู้? ไม่รู้สภาวะธรรม ตัวลอยก็ต้องรู้ว่าลอย รู้ว่าลอยก็ต้องกำหนดรู้ กำหนดรู้ว่าจะไม่ลอย...มันลอยจริงๆ จะทำอย่างไรละ เวลามันลอยจริงๆ ลอยทั้งตัวก็มีนะ นี่ปีติของแต่ละบุคคลมันไม่เหมือนกัน แต่ลอยก็เป็นว่าลอย

จิตกำหนดความสงบเป็นความสงบ นี่คือความเห็น ความเห็นมันไม่ใช่ปัญญา มันเป็นสัญญา สัญญาในการเราก็อปปี้ออกมาจากพระไตรปิฎก เราขึ้นมา ยืมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มันไม่เป็นปัจจัยตัดัง ไม่เป็นสันติภูมิจิกขึ้นมาในหัวใจ

การจะแก้กรรม เราจะแก้กรรมต้องแก้ให้ถูกด้วย ถ้าแก้ไม่ถูกมันก็เป็นการผูกปม ผูกเงื่อนเข้าไปเรื่อยๆ ผูกปมผูกเงื่อนเข้าไป เราเข้าใจว่าอันนี้เป็นการแก้กรรม แต่เป็นการผูกปมผูกเงื่อนของเราไปตลอดเวลา แต่ถ้าเราจะแก้กรรมของเราเราต้องทำความสงบของเรา

ดูอย่างที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทรมาน เห็นว่าพระองค์สุทิมานี่มีนิสัย พระองค์สุทิมานี่มีนิสัย พอมีนิสัย ไป พระพุทธเจ้าไปบิณฑบาต พระพุทธเจ้าบิณฑบาต พระองค์สุทิมานี่เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน ไม่เห็นมารดา ก็จะฆ่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อจะเอาเนื้อที่ ๑,๐๐๐ วังตาม เพราะมีวิชามาก วังตามแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลอยไปตลอด พยายามไล่กวาด วังตาม มีวิชาที่วิ่งเร็วมาก ม้าก็สู้ไม่ได้ พระองค์สุทิมานี่เป็นคนที่มีวิชาวิชาเขาฝึกมา อาจารย์ให้ไว้หมดแล้ว เป็นคนที่วิ่งเร็วมาก วังตามใครก็ทันหมด ทำไมวิ่งตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ทัน วิ่งเท่าไรก็ไม่ทัน

จะไปทันได้อย่างไร ในเมื่อใจดวงนั้นบริสุทธิ์ ทุกอย่างนี้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีบุญญาธิการ มีทุกอย่างพร้อม จะทรมานไป เคลื่อนไป ลอยไป วิ่งเท่าไรก็ไม่ทัน จนบอกว่า

“หยุดสิ หยุด หยุด” ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหยุด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบอกว่า “เราตถาคต หยุดแล้ว เธอต่างหากยังไม่หยุด”

นี่สะกิดใจ พอสะกิดใจ สดใจ สดใจเพราะอะไร เพราะว่าคนเรามีนิสัย มีความต้องการ
อยากจะได้บุญกุศลอยู่ แต่ความหลงผิดไป ไม่มีคนบ่งบอก กำลังวิ่งอยู่อย่างด้วยความเต็มใจ องค์กร
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคลื่อนไป เคลื่อนไป

“หยุดดี หยุดดี”

“เราหยุดแล้ว”

“หยุดอย่างไร ยังเคลื่อนอยู่”

“หยุดในการทำบาป”

หยุดในการทำปาณาติปาต หยุดในการฆ่าคน หยุดให้ได้ วางคาบลงเดี๋ยวนี้นะ องค์กรมีมา
นี้วางคาบลงไว้เดี๋ยวนี้ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์สอน แล้วเอามาวช

“หยุด” หยุด หัวใจของตัวเองให้ได้ก่อน

นี่เหมือนกัน หยุดสภาวะความฟุ้งซ่านของใจให้ได้ก่อน หยุดสภาวะธรรมของใจ
สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในหัวใจเรานี้มันเกิดดับ เกิดดับตลอดเวลา เราตามรู้ตามเห็นไปมันเป็นโลกิยะ
ทั้งหมด มันเป็นการวิ่งตามองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิ่งตามไปด้วยถือคาบจะฆ่าองค์กร
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป เห็นไหม ยังว่าอันนั้นเราจะทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า

“หยุดดี หยุดดี”

“เราหยุดแล้ว เราหยุดแล้ว”

ถ้าใจที่เป็นฝ่ายมรรคมันหยุด ต้องหยุด หยุดแล้วถึงจะเห็น หยุดแล้วถึงจะใคร่ครวญ จะแก้
กรรมได้ไง ถ้าจิตนี้ไม่หยุดก่อน เราจะไปแก้กรรมตรงไหน เครื่องยนต์ที่หมุนอยู่ตลอดเวลา เราติด
เครื่องยนต์อยู่ เราจะซ่อมเครื่องยนต์เรา เราจะแก้ไขเครื่องยนต์เราได้อย่างไร ในเมื่อเครื่องยนต์นี้
หมุนอยู่ตลอดเวลา เราจะจับนี่ตจับสกรูตัวไหน เราจะซ่อมได้

หัวใจที่ฟุ้งซ่านอยู่ตลอดเวลา เคลื่อนไปตลอด ความเคลื่อนไปของใจตลอดเวลา สภาวะ
ความแรง พลังงานที่เกิด พลังงานปฐมที่เกิดขึ้นจากเครื่องยนต์นั้นมันผลิตขึ้นมา มันมีอยู่แล้ว

สภาวะอันนั้นเราเห็นเราก็ตื่นเต้น ใจมันแปรสภาพสภาวะไปตลอดเวลา เห็นสภาวะอย่างนั้นมันก็ปล่อย มันเข้าใจใจ มันเข้าใจใจ เป็นจิตตมยปัญญา เข้าใจมันก็ปล่อยวางอารมณ์ พอปล่อยวางอารมณ์ เราก็มีความสุขมีความสุขพอใจขึ้นมา เห็นใหม่ มันไม่เป็นภวานามยปัญญา มันเป็นการผูกเงื่อนผูกปมไปเรื่อยๆ นะ ผูกเงื่อนผูกปม

“กรรมดี-กรรมชั่ว” กรรมดีต้องให้เป็นผลดี ทำดีต้องให้เป็นผลดี ทำดีเป็นบุญกุศลต้องให้ผลเป็นบุญกุศล เราประพฤติปฏิบัติเป็นบุญกุศลใหม่? เป็นบุญกุศล ประพฤติปฏิบัติ เราพยายามจงใจประพฤติปฏิบัติ ตั้งใจจริงประพฤติปฏิบัติ เป็นบุญกุศลใหม่? เป็น เป็นบุญเป็นกุศลขึ้นมา

แต่ปฏิบัติผิคนั้นเป็นอะไรขึ้นมาละ มันให้ผลตรงกับเป็นความจริงใหม่ “ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” มันไม่สมควรแก่ธรรม การประพฤติปฏิบัติ การใฝ่ดี คนดีต้องได้ดี ทำดีเป็นดี ที่นี้ทำดีก็เป็นดี แต่ดีในองค์มรรคใหม่ ดีในอริยสัจใหม่ มันดีตรงนั้นใหม่

“ความดี” เราสร้างบุญกุศล เราทำคุณงามความดี เราก้ไปเกิดดี มันก็หมุนไป หมุนไปเกิดบนสวรรค์ หมุนไปเกิดถ้าเราดับดวงนี้...มันแก้กรรมไม่ได้ มันปลดเปลื้องกิเลสออกจากใจไม่ได้ ความไม่ปลดเปลื้องกิเลสออกจากใจ ไม่แก้กรรมออกจากใจ ต้องแก้กรรมเป็นตามสัจจะ ตามความเป็นจริงเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ถึงต้องทำความสงบ

“หยุด เราตถาคตหยุดแล้ว” แล้วหัวใจเราผู้ประพฤติปฏิบัติหยุดได้หรือยัง หยุดหัวใจเราให้เป็นสมถธรรมที่ว่าเป็นความเนิ่นช้า เป็นความคิดของกิเลสนะ เป็นความคิดของคนมักง่ายว่า ความคิดว่าทำสมถธรรมนั้นมันเป็นประโยชน์อะไรกับการประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติ ต้องทำวิปัสสนา

วิปัสสนานี้เป็นขั้นตอนของปัญญาที่จะพัฒนาขึ้นไป แต่เริ่มต้นต้องทำสมถธรรม สมถกรรมฐาน-วิปัสสนากรรมฐานจะก้าวเดินไปพร้อมกัน ถ้าจิตนี้ไม่หยุด ทำอย่างไรขึ้นไปมันก็เป็นโลกียะ เป็นโลกียะ เป็นความเห็นของตัว เป็นบุญกุศล? เป็น เป็นบุญกุศล เป็นความบุญกุศล แต่มันไม่เข้าหลัก สัมมาสมาธิต้องเกิดขึ้นก่อน ความสงบของใจต้องมี

กรรมให้ผลต่างๆ กัน เราว่าเราทำความดี เราทำความดีมันเป็นความเห็นของเรา ความเห็นของเราไม่ใช่เป็นสัจจะความจริง เพราะความเห็นของเรามีกิเลส กิเลสวัฏฏ์ กัมมวัฏฏ์ กรรมคือการกระทำ เราทำคุณงามความดี เราว่าเป็นคุณงาม... “เราว่า เราว่า” ทั้งหมด

“เราว่า” ไม่ได้ ถ้า “เราว่า” แล้ว เพราะ “เราว่า” มันมีเราอยู่นี้ มันจะหมุนไปได้อย่างไร มรรคจะหมุนไปได้อย่างไรในเมื่อเรามีอยู่ เพราะมีเรา เราเข้าไป เราก็ต้องเห็นแก่ตัวสิ เราก็ต้องมีความอยาก มักอยากให้มันสะดวกสบาย อยากให้มันเป็นไป อยากจินตนาการ อยากหมด ถ้าเรา... มันเป็นตัวหนาซ้อนตัวหนา ผลจะเกิดขึ้นขนาดไหนก็เป็นผลในวงของสมมุติ “วงของสมมุติ”

“ปริยัติ” การศึกษาเล่าเรียนมา การศึกษาเล่าเรียนมา

“ปฏิบัติ” ขณะที่ปฏิบัติ ปริยัติต้องวางไว้ ขณะที่เราเล่าเรียน เราเรียนปริยัติ เกศา โลมานขา ทันทา ตโจ ถ้าท่องผิด อุปัชฌาย์ก็จะไม่ให้เราเป็นพระโดยไม่สมบูรณ์ขึ้นมาด้วย ต้องเกศา โลมานขา ทันทา ตโจ...ตโจ ทันทา นขา...ต้องย้อนอนุโลม-ปฏิโลม...ถูกต้อง ต้องถูกต้องตามอุปัชฌาย์พูด นั่นคือปริยัติ เรียนมาตามปริยัติแล้วเรียนมาถูกต้องตามปริยัติแล้ว ขนาดปริยัติต้องเป็นปริยัติ

ขณะที่เป็นปฏิบัตินั้น ปริยัติต้องวางไว้ ถ้าปฏิบัติพร้อมกับปริยัติมันก็เป็นจินตนาการ เป็นปริยัติไปด้วย ปฏิบัติเป็นปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติแล้วปฏิบัติจะเกิดขึ้น ความรู้แจ้งจะเกิดขึ้น อันนั้นเป็นความจริง อันที่เป็นความจริงมันต้องเป็นความจริงโดยสันทิฎฐิโก สันทิฎฐิโกมันคือว่ามันเป็นรู้จริง เห็นจริง แต่อันนี้มันไม่ใช่สันทิฎฐิโก

เพราะว่ามีเรา สันทิฎฐิโกได้อย่างไร? ก็ในเมื่อเรา ถ้าเรามันก็ต้องมีสัญญา มีความจำได้ หมายรู้ มีความเห็นของเราเข้าไป เห็นไหม ความเห็นของเราเข้าไป มันก็หมุนไป มันเป็นวงของสมมุติไง มันเป็นวงของสมมุติ ในวงของสมมุติ ในวงของสมมุติกับในวงของโลกุตระ สมมุติมันเป็นสมมุติขึ้นไป มันละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ ละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ

ฉะนั้น ต้องหยุดใจของเราให้ได้ นี่แก้กรรมต้องค่อยๆ เละๆ ค่อยๆ แก้กรรมเข้าไป อาหารเขากินไถ่นะ เขาไม่กินกระดูกไก่หรือ ไก่เขาจะต้มจะแกงขนาดไหน มีกระดูกไปด้วย เวลาเขาจะกิน เขาต้องเละ เขาต้องปลิ้นเอากระดูกนั้นออก

เวลาจะทำคุณงามความดีก็เหมือนกัน ให้อัศจรรย์ความดีของโลกเขาที่ว่า กรรม กรรมดี กรรมชั่ว มันก็ไถ่กับกระดูกไถ่อยู่ในนั้นนะ มันติดคอตาย ติดคอตายหมายถึงว่า เวลาพอวิปัสสนาเข้าไป เราทำเข้าไปนี้มันติดตรงนั้น พอติดตรงนั้นมันก้าวเดินไปไม่ได้ ความที่จิตเราก้าวเดินไปไม่ได้ จิตเราไม่พัฒนาขึ้นไป ในเมื่อจิตเราไม่พัฒนาขึ้นไป เราก็ติดคอตรงนั้น

เวลาตายไป ชีวิตนี้เหมือนเนื้อปิ้งไฟ เวลามันไหม้มันหมดอายุขัยแล้ว มันก็ไปเกิดอีก นี่เราแก้กรรมไม่ได้ มันต้องเกิดอีก การแก้กรรมคือแก้ตรงที่ว่าจิตปฏิสนธิไม่ให้ไปเกิดอีกเลย “แก้กรรม” เกิดแล้วตายแล้วไม่เกิดอีก ถ้าไม่เกิดแล้วมันก็ไม่ตาย อันนี้เราเกิดขึ้นมาแล้ว ด้วยบุญกุศล บุญกุศลพาให้เราเกิดพุทธศาสนา แล้วเราต้องพยายามคืบคั้นเข้าไป ไปแก้ปมของกรรมนี้ให้ได้ แก้ปมของกรรมในหัวใจของเรา

ความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา มันจะเข้ามาเป็นความสงบ ทำความสงบ พอสงบเข้ามา มันเป็นงานโดยความถูกต้อง เพราะเรา ขณะสงบขึ้นไป สงบเข้าไป เรานี้จะน้อยลง น้อยลง ใจเห็นว่าเรา ถ้าความเห็นว่าเรานี้มันเข้าข้างตัวเอง ความเข้าข้างตัวเองเป็นจินตนาการ ความจินตนาการ “จินตนาการ”

“อรรถกถาโยค” ทำให้เนิ่นช้า

“กามสุขัลลิกานุโยค” เวลามันเป็นไป พอใจ เป็นไป ไปเรื่อยเลย

“ทเวเม ภิกขเว” ทาง ๒ ส่วนที่พระภิกษุไม่ควรเสพทั้ง ๒ ฝ่าย

“มัชฌิมาปฏิปทา” ทีนี้ มัชฌิมาปฏิปทาของใคร? มัชฌิมาปฏิปทาของกิเลส มัชฌิมาปฏิปทาของเรา มัชฌิมาปฏิปทาของธรรมมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง มันเป็นกลางพอดี ขนาดที่ว่าเขาเป็นกลางแล้ว เขาเป็นไปโดยธรรมชาติของเขา โดยธรรม โดยสังฆธรรม ไม่ใช่โดยความเห็นของเรา

เราว่า ควรจะเป็นกลางอย่างนั้น ควรจะเป็นกลางอย่างนี้

มันจะควรเป็นกลางอย่างไรในเมื่อใจยังไม่สงบ ใจยังไม่ได้เป็นความสงบเป็นพื้นฐานของใจเลย ถ้าใจมีความสงบเป็นพื้นฐานของใจ ใจเราทำความสงบเข้ามาเป็นพื้นฐานของใจ มันเป็นการยืนยันกัน ยืนยันกันระหว่างเรากับธรรม ระหว่างเรากับธรรมว่าความสุขคือการเกิดขึ้นจากการทำความสงบของใจ ใจที่เคยฟุ้งซ่านมา เห็นไหม เราเข้าใจของเราเองว่าทำอย่างนั้น มันจะสงบอย่างนั้น ทำอย่างนั้นมันสงบ นี่มันเป็นความเข้าใจของเรา

ขณะที่จิตสงบจริงๆ ขึ้นมา มันจะต่างกับความที่เราศึกษามาโดยปริยัติในหนังสือนะ หนังสือว่าความสงบของใจ เราเคยแต่ปล่อยวางธรรมดา ปล่อยวางข้างนอก มันไม่สงบเข้าถึงอัปนาสมาธิ ถึงความสงบของอัปนาสมาธิ ความสงบของใจอันนั้น มันยืนยันกันชัดเจน ยืนยันกัน

ชัดเจนด้วยความสงบสุขของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นได้สัมผัสกับกรรมตามสัจจะความจริง มันยืนยันว่า “กรรมเป็นกรรม โลกเป็นโลก” ถ้าเอาโลกกับกรรมมารวมกัน มายืนยันบีบบั่นก็มั่นใจของเรา เรามั่นใจของเรา

พอมั่นใจของเรา เราต้องพยายาม พยายามหาเงื่อนไขปม หาเงื่อนไขปม เงื่อนไขปมที่ไหน? เงื่อนไขปมที่ว่าสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขาอยู่ที่ไหน สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา พอสัตว์ มีสัตว์ มีบุคคล มีตัว มีตน มีเรา มีเขา มีตัวมีตนขึ้นมา พอมีตัวมีตนขึ้นมา มันไปกว้านทั้งหมดมาเป็นเรา ไปกว้านทั้งหมด

ความกว้านทั้งหมดเข้ามาเป็นเรา มันเอาความทุกข์เข้ามาให้พร้อม แม้แต่กรรมดี กรรมชั่ว เราไม่รู้ มันก็เอาความทุกข์มาให้อยู่แล้ว แล้วอันนี้ก็เลศความอยากใหญ่ ความมั่งง่าย ความทะเยอทะยานในหัวใจ มันมีอยู่ในนั้นหมด นี่มันไปกว้านเอาอันนั้นมา มันจะเห็นโทษเลย เพราะจิตสงบเข้ามามันจะเห็นโทษ นี่มันสงบเพราะมันปล่อยวางตรงนั้น มันปล่อยวางเฉยๆ มันไม่ได้แก้ มันไม่แกะปม

ถ้ามันแกะปม มันแก้กรรมได้ มันก็จะแก้เป็นประเป็นชั้นเข้าไป

มันไม่ได้แก้ มันปล่อยวางเข้ามาโดยความสงบของใจ มันปล่อยวางเข้ามาด้วยสมาธิธรรม ด้วยสมาธิแก่กล้า กตใจให้สงบเข้ามา ใจสงบเข้ามา อันนั้นเป็นผลจากสมาธิ เป็นผลจากสมาธิ ถึงบอกว่าถ้าเป็นผลของธรรม ธรรมคือปัญญา สมาธิไม่สามารถชำระกิเลสได้หรอก เราทำความสงบขนาดไหนเข้ามา มีความสงบเข้ามา มีความสงบเข้ามา มีความสุขมาก มันปล่อยวาง รู้ว่าปล่อยวาง

รู้อยู่ ความว่าปล่อยวาง แต่มันไม่ขาดออกไป ถ้ามันขาดออกไป มันต้องขาดด้วยปัญญา ปัญญาทำอย่างไรจะให้มันเกิดขึ้นล่ะ? ปัญญาจะเกิดขึ้นเราต้องค้นคว้าใจ ต้องค้นคว้า สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ที่ไหน ค้นคว้าในสัตว์ ในบุคคล ในตัว ในตน ในเรา ในเขา ในขั้น ๕ นอกๆ นี้แหละ ในขั้น ๕ ที่เขาไปคิด ถ้าจิตมันสงบแล้วมันจะเห็น ความเห็นอันนี้ เราจับขึ้นมาวิปัสสนา

วิปัสสนาการใคร่ครวญอย่างนี้ถึงจะเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมที่การใคร่ครวญในการเข้าไปเกาะเกี่ยว สภาวะธรรมที่เข้าไปเกาะเกี่ยว มันเกาะเกี่ยวโดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติเพราะมนุษย์มีขั้น ๕ กับธาตุ ๔ ในธรรมชาติ เทวดามีขั้น ๔ เทวดามีแต่นาม

เรามีนามรูป นามรูปในภพของมนุษย์ นี่เนื้อปิ้งไฟ “เนื้อปิ้งไฟ” เวลาทำในภพของมนุษย์ เพราะมีเนื้อปิ้งไฟ “ธาตุไฟ” ธาตุไฟกับรสของเนื้อนั้น รสของเนื้อนั้น รสของกรรม “รสของกรรม ขณะซึ่งรสทั้งปวง” รสของเนื้อนั้นมันกลิ่นหอม เนื้อปิ้งไฟนี้กลิ่นหอมมากนะ แล้วมันจะหอมใน อบอวลไปในอารมณ์ของโลกเขา มันคิดซึ้งไปในโลกเขา

“รสของกรรมขณะซึ่งรสทั้งปวง”

“รสของกรรม” เราไม่เคยสัมผัสรสของกรรม ถ้าเราพิจารณาด้วยกรรม โลกเขาเป็นอาการ ของโลก โลกเขาเกาะเกี่ยวกันไป หมุนไปโดยธรรมชาติ กิเลสมันอาศัยขันธ์ ๕ ใช้ประโยชน์ ออกมา ความคิดนี้เกิดขึ้น ความคิด ความผูกมัดในต่างๆ อารมณ์เกิดขึ้นจากขันธ์ ๕ ขันธ์ ๕ หมุน ออกไป อารมณ์จะเกิดขึ้นที่แล้วก็แล้วเป็นไป

แต่รสของกรรมละ รสของกรรมคือความหยุดอันนี้ไง หยุดสิ่งที่มันแปรปรวนไป มันคิด แปรปรวนไป มันได้เชื่อ ได้เชื่อจากกิเลสคืออวิชชา พอเชื่อจากอวิชชาใสให้คิดออกไป ใสให้ เป็นไปเพราะธรรมชาติมันเป็นทางที่ว่าเป็นทางเครื่องดำเนิน นามรูปเกิดอย่างนี้ เป็นการเกิดดับ ของสภาวะธรรม สภาวะธรรมเกิดดับอย่างนี้

แต่เกิดดับแล้วถ้าเป็นโลก เป็นโลกหมาย สื่อความหมาย ความสื่อความหมาย ความพูด รูป รส กลิ่น เสียง การสื่อสัมพันธ์กันใช้ขันธ์ ๕ ใช้ขันธ์ ๕ สื่อสัมพันธ์กัน ความสื่อสัมพันธ์ไปพร้อม กับกิเลส กิเลสก็คืออาศัยความสื่อสัมพันธ์ สิ่งที่เป็นสื่อออกมานี้เป็นทางเครื่องดำเนินหาหินไปด้วย ความเครื่องดำเนินหาหินไปด้วยก็พร้อมก็เกิดความหลงผิด ความไม่เข้าใจ

ถ้าปัญญาเกิดขึ้น ปัญญาเกิดขึ้นมันจะเห็นผล เห็นผลการยับยั้ง นี่ปัญญาการฝึกฝีกอย่างนี้ ฝีกอย่างนี้เพราะมีอะไร? เพราะมีสมาธิ มีสมถกรรมฐานแล้ว งานถึงเป็นงานขึ้นมา ถ้าไม่มีสมถะ เป็นกรรมฐานขึ้นมา งานเป็นงานของโลกเขา นาม สภาวะธรรมเกิดขึ้น คิดไปเกิดขึ้น คิดไปอย่าง นั้น ย้ำคิดย้ำทำเข้าไป ย้ำขนาดไหน แสงสว่างเกิดขึ้นจะมีความปิติอย่างไรเกิดขึ้น ความปล่อยวาง เกิดขึ้นมันเป็นสมถะทั้งนั้น

แต่ถ้าปัญญาเกิดจากสมาธิ สมาธิที่มีผลมหาศาลที่ความสงบของใจธรรมเกิดขึ้นแล้ว หนุน ให้ปัญญาอันนี้เกิดขึ้น ปัญญาที่เราพิจารณาธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ นี้แหละ ธาตุ ๔ คือกาย ขันธ์ ๕ คือ อารมณ์ความคิด ย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาว่าขันธ์ ๕ ความคิดนี้เกิดดับได้

อย่างไร สภาวะธรรมเกิดดับ เกิดดับอย่างไร มันมีอะไรส่งเสริมขึ้นมาถึงเกิดดับ มันเกิดดับเพราะอะไร แล้วเราขยับยังไม่ได้ พอขยับยังไม่ได้ ถ้าขยับยังได้ เราต้องบังคับตัวเราได้ เราต้องบังคับความคิด ระบบความคิดของเรา บังคับให้เราทำคุณงามความดี บังคับให้เราประพฤติปฏิบัติ

มันบังคับไม่ได้ บังคับไม่ได้เพราะอะไร เพราะอวิชชามันต่อต้านใจ อวิชชาคือตัวกิเลสที่อยู่ในหัวใจ กิเลสพาเกิดมา กิเลสตัวนั้นมันผูกมัดอยู่ กรรมพร้อมกันกับการเกิดขึ้น กรรมเป็นกรรมชั่ว ถ้ากิเลสมันใช้ แต่กรรมนี้กรรมเป็นกลางๆ กรรมที่การกระทำ ถ้าเราใช้ปัญญา เราใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็เป็นกรรมเหมือนกัน แต่กรรมดี กรรมดีแล้วเข้าถูกส่วนด้วยถูกส่วนของมรรค ความเข้าถูกส่วนของมรรค กรรมนี้หมุนไปเป็นธรรมจักร เป็นธรรมจักรคือเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการวิปัสสนา วิปัสสนาต้องเกิดขึ้นจากตรงนี้

ถ้าวิปัสสนาเกิดขึ้นจากตรงนี้ ตรงที่เราใช้ปัญญาที่เราฝึกฝนขึ้นมา แล้วเราจับเงื่อนไขของขั้น ๕ ได้ เราวิปัสสนาขั้น ๕ นามรูปเข้าไป นามรูปการเกิดอาการของใจแล้วเข้ามาสะสมในใจ การเกิดดีหรือเกิดชั่วก็แล้วแต่ แล้วเราวิปัสสนาเข้าไป ความเกิดดีเกิดชั่ว ถ้าสมาธิทันแล้ว หมุนเวียน หมุนเข้าไป หมุนเอาปัญญานี้ย้อนกลับในขั้นนั้นเข้าไป แยกแยะออกให้ได้ แยกแยะว่าผลที่เกิดขึ้นจากดีหรือชั่วนี้ใครเป็นคนส่งเสริมขึ้นมา

สภาวะธรรมเป็นสภาวะธรรม แต่กิเลสที่ขับเคลื่อนออกมาพร้อมกับสภาวะธรรมอันนั้นให้ผล โดยที่ว่าเป็นความไม่รู้ แต่ถ้าธรรมขับเคลื่อน “ธรรมขับเคลื่อน” สมาธิมีพลังงานแล้วเราใช้ปัญญา หมุนเข้าไป พลังธรรมแยกแยะเข้าไป จะเห็นว่าสิ่งที่เราหมุนเข้าไปนั้นกิเลสอาศัยสิ่งนี้ ความที่กิเลสอาศัยสิ่งนี้แล้วขับเคลื่อนออกมา ธรรมเข้าไปชำระกิเลส กิเลสจะสงบตัวเอง กิเลสจะยุบยอบตัวเอง ความที่กิเลสยุบยอบตัวเอง เห็นไหม ธรรมเป็นฝ่ายชนะ วิปัสสนานั้นเป็นผล

ผลอันนี้เกิดขึ้นจากสภาวะธรรมที่เป็นมรรคอรียสังขัง...

(เทพขัดข้อง)

...หมุนเข้ามา หมุนเข้ามา เราจะเห็นว่า เราก็เป็นคนคนหนึ่ง พลังงานของใจนี้สำคัญมาก หัวใจนี้ประเสริฐที่สุด เราเกิดเป็นมนุษย์ มีกายกับใจ แล้วมีกายกับใจ ใจตัวนี้ ใจที่ว่าเป็นพลังงานของใจ ธรรมะนี้เป็นนามธรรม เข้ากับหัวใจ แล้วเราสร้างสมาธิขึ้นมาจนปัญญาหมุนออกมา จนธรรมจักรนี้เคลื่อนออกไปจากใจ นี่ความมหัศจรรย์จะเกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติ

แต่เดิมว่า “กรรม กรรม กรรมนี้เป็นอย่างไร” กรรม สภาวกรรมนี้ กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สวากขาตกรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้ว ชอบแล้ว ชอบอย่างไร อันนั้นเป็นสมบัติ สมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ขณะนี้ปัดจัตตังเกิดขึ้นในกลางหัวใจของเรา นี่เวลากรรมจักรเคลื่อนออกไปจากใจ เกิดขึ้นจากใจของเรา

ใจของเราเป็นขั้น ๕ เปลือกๆ ขั้น ๕ ข้างนอกนะ แล้ววิชาอยู่ที่จิตปฏิสนธิมันอยู่ข้างในของใจดวงนั้น แต่เราพยายามขับเคลื่อนเข้าไป ความมหัศจรรย์เกิดขึ้นแล้ว ความมหัศจรรย์เกิดขึ้น เรายังเชื่อมั่นในเรา ความเชื่อมั่นในเรากำลังใจเกิดขึ้น

การเล่นกีฬา การทำธุรกิจค้าขาย ถ้าเราได้กำไรขึ้นมาทุกวันๆ เราอยากทำมาก ถ้าเราทำธุรกิจเข้ามาแล้วเรามีขาดทุนบ้าง กำไรบ้าง มันก็ยังพออยู่ได้ ถ้ามีแต่แพ้ มีแต่ขาดทุนตลอด ถ้าใจของเราเดินขึ้นมาถึงส่วนจุดส่วนที่มหัศจรรย์ตรงนี้มันมีแต่กำไรและกำไรนะ แต่มันจะขาดทุนต่อเมื่อเราพลั้งเผลอ ทำไมจิตใจของเราว่ามีกำไรแล้วจะพลั้งเผลอไปไหน พลั้งเผลอเพราะอะไร

เพราะว่าเราจะเชื่อกิเลสกล่อม กิเลสเข้ามากล่อม กิเลสวิญญู กัมมวิญญู วิปากวิญญู ผลจากการทำความดีของเราเป็นความสุข เป็นความสุขขึ้นมา มันจะไปแก้กรรมตรงนั้นได้ ความที่จะไปแก้กรรมนั้นได้ กิเลสมันก็ต้องต่อต้าน ความที่กิเลสมันจะต่อต้าน มันก็ต้องสร้างกลอุบายของมันออกมา ความที่สร้างกลอุบายออกมา ความทำให้เป็นไป การทำขึ้นมาถึงต้องคราดต้องไถไถ ต้องซ้เข้าไป เราพยายามซ้เข้าไปด้วยความพยายามของเรา ด้วยปัญญาที่เกิดขึ้น ปัญญาที่เกิดขึ้นจากสมถกรรมฐาน

สมถกรรมฐาน นี่คือสัมมาสมาธิ แล้วเกิดความดำริชอบ ความเห็นชอบ ความเพียรชอบ ปัญญาคือความเห็นชอบ ความเห็นชอบ ถ้าความเห็นชอบพร้อมกับสมาธิธรรม มรรครวมตัว ถ้ามรรคสามัคคี มรรคสามัคคีสามัคคีครั้งหนึ่ง จะสมุจเฉทปหาน จะชำระกิเลสออกไปได้ ขั้น ๕ จะแยกออกไปได้ชั้นหนึ่ง

แต่มรรคไม่สามัคคี มรรคนี้เคลื่อนตัวออกไป แต่ไม่มีขณิมาปฏิบัติที่เราต้องการใจ

ความมัชฌิมาปฏิบัติของธรรมกับความมัชฌิมาของเรา เราใช้ปัญญาอยู่ ปัญญา ความเพียรที่เข้มแข็ง ความเพียรที่คมกล้า หรือสติเราชอบ สิ่งใดสิ่งหนึ่งจุดเด่นขึ้นมา ถ้าเด่นขึ้นมา มรรคนี้

เคลื่อนตัว กิเลสก็ปล่อยวาง ถ้ามรรคนี้เคลื่อนตัว กิเลสปล่อยวาง ปล่อยวาง เพราะเคลื่อนตัวไป แต่ มันไม่มีขมิมาพอดี ไม่สามัคคี

มรรคสามัคคีคือมรรครวมตัว มรรครวมตัว มรรค สมุจเฉทปหาน สมุจเฉทปหานขาด ออกไป ชั้น ๕ จากอาการเปลือกของใจกับใจจะแยกออกจากกัน ขาดโดยสัจจะ โดยอริยสัจ โดย ความจริงของธรรม ไม่ใช่ด้วยกรรมดีกรรมชั่วที่เราสู้มั่วสุมห้ำของเราขึ้นมา ความทำสู่มั่วสุมห้ำ ของเรา “กรรมดี” ว่าเราทำกรรมดีแล้วเรายึดมั่นกรรมดีแล้วของเรา เรายึดมั่นกรรมดีของเรา เรายึด แล้วเราทำของเราไป นี่มันเป็นกิเลส เพราะความยึดนี่มันเป็นกิเลสอยู่แล้ว

แต่เราไม่รู้สึกตัวหรอก เพราะอะไร เพราะกิเลสเป็นเรา กิเลสทุกอย่างนั้นเป็นเรา สรรพสิ่ง นี้เป็นเรา พอถึงว่าเป็นเรา เราทำอะไรไม่ได้เลย แต่เราวิปัสสนาของเราเข้าไปเรื่อยๆ วิปัสสนาเข้าไปเรื่อยๆ เราจะสงบตัวลง สงบตัวลง แล้วจะหมุนไปโดยธรรมชาติ ธรรมชาติคือสภาวะธรรม สภาวะธรรมโดยที่ไม่มีเรา เห็นไหม ถึงเป็นวิปัสสนา วิปัสสนานี้เพราะว่ามันเป็นสังขธรรมความเป็นจริง ธรรมนี้เป็นกลาง สิ่งที่เป็นกลางมีอยู่ประจำโลกอยู่แล้ว

“ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มาตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรม แล้วธรรมนั้นถึงเป็นประโยชน์ขึ้นมา ธรรม สภาวะธรรมมีอยู่แล้ว ที่นี้สภาวะธรรมที่เกิดดับ เกิดดับ ในหัวใจของเรานี้มันเป็นสภาวะธรรมที่ว่า เป็นสภาวะธรรมว่าดีหรือชั่ว บาปหรือบุญ นี่บาปหรือบุญ ดีหรือชั่วของใคร? ของอวิชชา มันถึงไม่เป็นสัจจะความจริง

ถ้าเป็นสัจจะความจริงคือการประพฤติปฏิบัติของเรา อันนี้เป็นภาวนามยปัญญา การภาวนา เกิดขึ้นจากเรา เห็นไหม คุณสมบัติของการทำบุญกุศลในมนุษย์สมบัตินี้ การภาวนา การปฏิบัติ บุญานี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามอยากได้อย่างนี้ บอกพระ อานนทไว้

“อานนทให้บอกเขาเถิด คนที่จะมาเคารพสักการะด้วยอามิสบูชา บอกให้เขาประพฤติ ปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเถิด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการผู้ที่ประพฤติปฏิบัติให้สมควรแก่ธรรม แล้วเข้าไปสัมผัสธรรมตามสัจจะความจริง เป็นพุทธชินโรส ศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นลูก เป็นผู้ที่ก้าวเดินตามทันเดินองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ทันตรงไหน? ทันตรงที่ใจนี้รู้เหมือนกัน ทัน

เหมือนกัน เข้าใจสภาวะธรรม ถึงกับในหัวใจนั้นสัมผัสธรรมขึ้นไปเรื่อยๆ นิธรรมที่เกิดขึ้นจากใจ มันจะละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

ขั้นนอก-ขั้นใน-ขั้นในขั้น

“ขั้นนอก” ก็เป็นส่วนหนึ่ง แก้กรรมได้เพราะหนึ่ง

“ขั้นใน” ขั้นในต้องแก้เข้าไปเป็นนามธรรม วิปัสสนาเข้าไป วิปัสสนาเข้าไป จับเงื่อนไข จับปมเข้าไปต้องได้เงื่อนไข ถ้าทำแล้วได้เงื่อนไข ถ้าทำไม่ได้เงื่อนไข ถ้าไม่ได้เงื่อนไข เราก็ทำความสงบ เราวิปัสสนาไป มันวิปัสสนาไปเรื่อยๆ มันไม่ได้เงื่อนไข มันไม่ถึงตรงจุดที่จะแก้ได้ เงื่อนไขคือสิ่งที่ว่าแก้ก็คือการแก้กรรม ถ้าเราไม่มีเงื่อนไข เราไปแก้ตรงไหน เราไม่ได้เงื่อนไข เราก็ลุ่มคลำไป ความลุ่มคลำของเรา ลุ่มคลำมันจะเป็นธรรมมาจากไหน

มันต้องเห็นสัจจะความจริงต่อหน้าซึ่งๆ หน้า การสมุจเฉตปหานกิเลสนี้มันเป็นการเห็นซึ่งๆหน้า การเข้าใจตนไม่มีการมีความลึกลับสงสัย ไม่มีความสะกิดใจ ไม่มีความลังเลใจ ใจนี้จะให้ดีกว่าจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้ไม่ได้เลย ถ้าเป็นอย่างนั้นอยู่ ยังมีส่วนของกิเลสเจือปนอยู่

ถึงต้องจับเงื่อนไขจับปม ถ้ามีเงื่อนไขจับปมแล้ว ทำเงื่อนไขหาเงื่อนไขจับปมได้ด้วยความรู้วิชิตุสาหา เราวิชิตุสาหาของเรา มันมีความมหัศจรรย์ของใจขึ้นมาเป็นเครื่องยืนยันของเรา พอมีความเครื่องยืนยันของเรา เราแก้ไขของเราเข้าไปเรื่อยๆ แก้ไขของเราเข้าไปเรื่อยๆ เปรียบเทียบของเราเข้ามา ปัญญา มันจะละเอียดเข้าไปเป็นขั้นๆ นะ

ปัญญานี้เราคิดว่าเราไม่มี ปัญญานี้ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีปัญญามาก พุทธวิสัยมากจริงๆ เราอย่าไปคาดไปหมาย ยิ่งไปคาดไปหมายอย่างนั้นปวดหัวนะ เพราะสิ่งที่ว่าเป็นอจินไตย ๔ ปัญญาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐสุด เป็นสยัมภู ตรัสรู้ได้ด้วยตนเอง

ทีนี้ปัญญาอย่างเรา เราสร้างสมขึ้นมาได้แล้วละเอียดขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ปัญญาอย่างเรา เราสร้างได้ ถ้าเราดูถูกเรา เราไม่พยายามขวนขวายของเราก็เท่านั้น มีแต่เงื่อนไข ผูกเงื่อนไข ผูกปม เราจะต้องแก้กรรม เรากลับว่า การทำให้กรรมนี้ซับซ้อนให้เราหนักเข้าไป หนักเข้าไป ความหนักเข้าไปปกคลุมหัวใจ ใจถ้าวิตกกังวลแล้วกดดวงใจ

ทำใจให้ปลอดโปร่ง ทำใจให้สบาย วันนี้ปัจจุบันกรรม ถ้าเราแก้ที่ปัจจุบันกรรมได้ แก้ที่ปัจจุบันกรรมได้ก็แก้ได้ไปเรื่อย แก้ได้ไปเรื่อย ถ้าเราแก้ปัจจุบันไม่ได้ ข้างหน้าก็ทุกชั้นนะ ฉะนั้นเราไปวิตกกังวลอดีตอนาคตก่อน เราคิดแต่อดีตอนาคต ไม่กลับมาที่ปัจจุบัน ขณะที่ปฏิบัตินี้ต้องเป็นปัจจุบัน สรรพสิ่งใดในโลกนี้เหมือนไม่มีขณะที่ปฏิบัติ ถึงว่าต้องวางแม้แต่ปริยัติ วางแม้แต่ว่าเรามีความคิด มีปัญญาทั้งหมด เพราะอันนี้มันเป็นสัญญา

ความที่เป็นสัญญานี้เป็นเชื้อไฟอย่างดีที่จะทำให้อารมณ์ของเราเตลิดเปิดเปิงไป เพราะสัญญา สัญญากับกิเลสมันเข้ากัน ความเป็นสัญญามา มันมีช่อง มันเป็นอดีตอนาคต มันไม่ลงปัจจุบัน นี่ถึงต้องทำสมณะของเราเข้ามาตลอด ทำสมณะเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามาบ่อยๆ เข้ามันจะแก้เงื่อนไขแก้ปมของเราได้ตลอด มันถึงแก้ของเราเข้ามา

พอแก้เข้าไปเป็นชั้นเข้าไป พอแยกออก ชั้นในชั้นร้อออกไป ถึงชั้นข้างใน พอชั้นข้างใน ความหาเงื่อนไขปมยังยากเข้าไปตลอด ยากเข้าไปตลอด แต่ความยากขนาดไหนก็แล้วแต่ ความยากมันจะพ้นจากสิ่งที่เป็นปัญญาญาณอันนั้น ได้อย่างไร ปัญญาญาณของเราละ เราสร้างปัญญาของเราเข้ามาตลอด สติ-มหาสติ สิ่งที่เป็นสติ สิ่งที่เป็นมหาสติ มหาสติมันต้องกว้างขวางกว่า กว้างขวางเข้ามา เพราะว่าอะไร

เพราะจิตปฏิสนธิมันอยู่ในท่ามกลางในหัวใจของเรา เราถึงต้องไล่ถอนอาการของใจเข้าไป ในเมื่อเราไล่ถอนอาการของใจเข้าไป มันจะต้องไปถึงตอของใจจนได้ เข้าไปชนอาการของชั้นภายในนั้น นี่เงื่อนไขปมมันอยู่ตรงนั้น แต่ถ้าเราไม่ไล่เข้าไป มันส่งออกไป ถ้าเราส่งออกไป เราออกไป นี่มันเหมือนกรรมดีกรรมชั่วมันจะ กรรมดีกรรมชั่วของใคร

เราประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ในเมื่อเราประพฤติปฏิบัติอยู่ เราว่าเราทำแล้ว เราทำแล้ว เราเคลิบเคลิ้มไปกับอาการของใจของเรา “อาการของใจ” เราปฏิบัติขึ้นไปละเอียดขนาดไหน กิเลสมันละเอียดตามไปด้วย ความพลุกพลาง ความคิดใคร่ครวญเล่ห์มายาของใจ มันจะละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ

กรรมหยาบ กรรมละเอียด กรรมข้างนอกเป็นอาการของโลกเขา คูสิ เต็กๆ มันเล่นกัน มันรังแกกัน เราเห็นแล้ว เรายังสลดสังเวช นี่มันเป็นเรื่องของเล็กน้อยมาก มันทำอะไรกันเป็นเรื่องที่ว่าเป็นสมมุติซ้อนสมมุติ เล่นขายของเล่นอะไรก็สมมุติซ้อนสมมุติ อันนี้ก็เหมือนกัน อาการที่เรา

ทำอยู่ข้างนอกมันเป็นความหยาบข้างนอก ถึงเป็นสติ อากาที่ข้างในเข้าไป เป็นมหาสติ มหาปัญญา หมุนเวียนเข้าไป นี่มันทำได้ สิ่งที่ได้ เพราะอะไร

เพราะใจเจริญเติบโตขึ้นไปบ่อยๆ ใจเราเจริญเติบโตขึ้นไป วุฒิภาวะของใจมันขยับขึ้นไปแล้ว ฐานของใจไม่เหมือนเดิม ฐานของใจเริ่มต้นมันเป็นฐานของที่ว่าวิชาปกคลุมไว้ทั้งหมด แต่ฐานของใจที่ว่าเราพิจารณาเข้ามาเรื่อยๆ จนปล่อยวางตามสัจจะความจริง เห็นเงื่อนไขเห็นปมแล้ว ปล่อยวางเข้ามานะ ปล่อยวางเข้ามาด้วยสมุจเฉตปหานเข้ามาตามสัจจะความจริงเข้ามา ฐานของใจมันจะละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ความละเอียดลึกซึ้งเข้าไป การไล่ต้อนกิเลสเข้าไปมันต้องได้เงื่อนไขได้ปม การไล่ต้อนกิเลสเข้าไป เราไล่ต้อนเข้าไป

เพราะด้วยปัญญาญาณของเราเกิดขึ้น ปัญญาญาณของเราเกิดขึ้น สติสัมปชัญญะเกิดขึ้น นี่กรรม กรรมที่ละเอียดเราก็ไล่ต้อนเข้าไป ละเอียดขนาดไหนเราพยายามเพ่งดูของเรา เพ่งดูนะ เห็นด้วยตาธรรม ตาธรรมจากภายใน จะเห็นชัดเจนมาก จับต้องได้ ความจับต้องได้ถึงวิปัสสนาได้ใจ

ถ้าเราจับต้องไม่ได้ วิปัสสนากับอะไร สิ่งที่จะวิปัสสนา เห็นไหม เหมือนงาน ไม้ทั้งท่อน เราเอาไม้ทั้งท่อนมา เราก็ต้องถากต้องถางให้เป็นสิ่งที่สมควรกับประกอบเป็นบ้านเป็นเรือนขึ้นมา อากาของใจก็เหมือนกัน เราจับต้องสิ่งนั้นได้แล้วเราต้องวิปัสสนา วิปัสสนาเพื่อจะใคร่ครวญ ทำขั้นในให้มันเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ขึ้นมา ประกอบขึ้นมาเป็นเรือนของใจ เป็นที่อาศัยของใจ ใจมีที่อยู่ที่อยู่อาศัยขึ้นไป เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป

นี่การทำเหมือนกันเลย งานข้างนอกเขาเป็นงานข้างนอกเขา งานข้างนอกหมายถึงเครื่องมือที่ข้างนอก เขามีเครื่องมือทำงาน งานข้างนอกเขาจะประกอบอาชีพอะไรต้องมีเครื่องมือถึงประกอบอาชีพสิ่งนั้นได้ งานภายในต้องใช้อากาของใจ อากาของใจคือความสงบของใจ อากาสงบของใจแล้วยกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนามันเป็นเครื่องมือเข้าไป เครื่องมือเข้าไปที่จะจับต้องเข้าไปแล้ววิปัสสนาเข้าไปได้ ทำได้จริงๆ

ทำได้เป็นอย่างดีว่า เครื่องยี่นยันจากสิ่งที่เราวิปัสสนาขึ้นมา มันละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป แต่เริ่มต้นทุกคนเข้าใจว่าพอสมุจเฉตปหานแล้วขาด ขาดไปหมด ขาดแล้วไม่มี หายไปๆ สิ่งที่เครื่องมือนี้ใช้ไปแล้วไง แบบของที่เคยยี่นยันเรามีโฟม มีของที่เป็นพลาสติกที่ใช้แล้วโยนทิ้ง

นี่ก็เหมือนกัน คิดว่าอาการที่เราพิจารณาแล้ว หหมดแล้ว เราก็อ้างไปแล้ว “ขั้นนอก-ขั้นใน-ขั้นในขั้น” อาการของขั้นมันจับต้องได้ อาการขั้น ๕ ขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ “รูป” ก็รูปของจิต อาการของจิตที่เป็นไป “เวทนา” เวทนาขึ้นมา ความเห็นผิดเห็นถูกก็เป็นเวทนาอยู่แล้ว เห็นผิดเห็นถูกแล้วเราให้คุณค่าไป “สัญญา” สัญญาเริ่มต้นจับได้ สัญญาสิ่งที่เริ่มต้นแยบขึ้นมา นั่นนะ “สังขาร” มันคิดไป ปรงไป สัญญา หมุนไป อาการขั้น ๕ อยู่ข้างใน หมุนเข้าไปมันละเอียดเข้าไป เริ่มไล่ต้อน ไล่ต้อนเข้าไป ไล่ต้อนเข้าไปก็แยกแยะออก แยกแยะออก ความที่แยกแยะ แยกแยะออก ออกไป แยกแยะออกไป นี่ปัญญาแก้ไปเรื่อย แก้ไปเรื่อย นี่คือการแก้กรรม

กาลเวลามันน้อย กาลเวลาน้อยนะ อย่างกาลเวลา ชีวิตของเรามันน้อย

ชีวิตของเรานี้สั้นแล้วเวลาชีวิตเราน้อย เรามาทำคุณงามความดีในชีวิตนี้ถึงเป็นประโยชน์

ในวิถุาน วิถุณะมีกามภพ รูปภพ อรูปภพ วิถุานนี้วนไป ชีวิตนี้เกิดตาย เกิดตายในวิถุณะ พอเกิดตายในวิถุณะ อยู่ในภพชาติต่างๆ กาลเวลาก็ต่างไป มีมากมีน้อยแล้วแต่กาลเวลาต่างไป อยู่สุขเสวยผลของความสุขความทุกข์ที่เราสร้างสมขึ้นมาจากกรรมดีกรรมชั่ว แต่มนุษย์สมบัติ เวลามนุษย์สมบัติ ๑๐๐ ปี มนุษย์สมบัติแล้วเราทำความดีความชั่วอยู่นี้กรรมดีกรรมชั่ว สร้างผลแล้วมันได้มาก อันนั้นเป็นการบุญกุศล

แต่วิปีสสนานี้ละเอียดเข้าไปอีก ละเอียดเข้าไปที่ว่า ขณะที่ใจที่วิปีสสนาอยู่มันต้องใจพลังงานของใจคือความสงบ สมถะ ถ้ามีสมถะแล้ว กิเลสเบาตัวลง มันจะเป็นงานขึ้นมา มันเป็นงานหมายถึงว่าวิปีสสนาแล้วมันจะปล่อย ปล่อยออกไป นี่เป็นงาน

แต่ถ้าเราใช้บ่อยๆ เข้าไป เราใช้ปัญญาเข้าไปบ่อยๆ มาก สมาธิเสื่อมสภาพลง ชาติไฟอ่อน อ่อนลง อ่อนลง งานอันนั้นไม่เป็นงาน พองานไม่เป็นงาน เราทำซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไป ไม่เข้าใจ คนที่ไม่เข้าใจจะเอาให้ได้ เพราะมีเรา ความที่มีเราไม่มัชฌิมาฯ ไม่เป็นกลางโดยสังขาร เป็นแต่ความเห็นของเรา มุมานะ มุมานะก็มุมานะด้วยมือเปล่าๆ ด้วยมือเปล่าๆ ไม่ใช่ด้วยพลังงานของใจ ด้วยมือเปล่าๆ ก็ด้วยอาการความคิดของขั้น ด้วยสัญญา ด้วยความเปรียบเทียบของใจ นี่หมุนไป มันไม่เป็นมัชฌิมาขึ้นมา มันก็แก้กรรมไม่ได้

เพราะกรรมนี้มัน อวิชชาปจฺจยา สงฺขารานอนเนื่องอยู่ในหัวใจ พอนอนเนื่องอยู่ในใจก็จับหัวใจนี้ให้เกิดขึ้น มันก็ต้องใช้สิ่งที่ว่าเป็นนามธรรมเข้าไปแก้กัน สิ่งที่จะแก้กัน เครื่องมือต้องตรงกัน ยาที่จะรักษาโรคได้ต้องเป็นที่ว่ารับชำระโรคได้ “ธรรมโอสถ” โอสถ ธรรมที่เป็นโอสถเหนือ เหนือทุกอย่างแต่เราผสมโอสถนั้นไม่ถูกต้อง เราทำเราประกอบคุณงามความดี เราทำกรรมจักรของเราไม่มัชฌิมาปฏิปทา มันไม่เป็นธรรมขึ้นมาโดยเป็นปัจจัยจัดตั้ง มันเป็นปัจจัยจัดตั้งขึ้นมา มันเป็นปัจจัยจัดตั้งเดิวนั้น เป็นปัจจุบัน

แต่อันนี้เราไปคาดไปหมาย อยากได้ อยากให้มันเป็นไป ถึงบอกว่าเวลาของโลกก็เป็นเวลาของโลก เวลาในการวิปัสสนาอยู่มันต้องเข้าใจเวลาอย่างนั้น ถอยออกมาทำความเข้าใจ ออกมา ถอยใจออกมาแล้วเข้าไปวิปัสสนา วิปัสสนาเข้าไปจนถึงมัชฌิมาปฏิปทา ขาดออกจากใจ สะเทือนเรื้อรัง

ขั้น ๕ ขั้นนอก-ขั้นใน-ขั้นในขั้น แก้เงื่อนไขเข้ามาบ่อยๆ จนปล่อยออกหมด พอปล่อยออกหมด ตรงนั้นจิตปฏิสนธิ จิตปฏิสนธิตัวนี้เกิดก็ไปเกิดบนพรหม สิ่งที่เกิดบนพรหมมันละเอียดอ่อนจนต้องไปเกิดบนพรหม เกิดอีกไม่ได้แล้วในกามภพ

เพราะชำระขั้นออกหมด ขั้นข้างในนี้เป็นสัญญา ความจำได้ต่างๆ ในสื่อการที่สื่อกันอยู่ในโลกนี้เพราะเป็นสัญญาตัวนี้ทั้งหมดสัญญาขาดออกหมดแล้ว “ปฏิมะ” ปฏิมะความผูกโกรธ ต้องขาดออกไป ปฏิมะ-กามราคะ ความผูกโกรธ ความผูกโกรธคือว่ามันมีความโกรธขึ้นมา เพราะว่าปฏิมะ ความปฏิมะนี้หมายถึงว่ามันจับยึดไว้ สัญญาตัวนี้มันรู้สึก ความรู้สึกถึงให้ค่า พอให้ค่า นี่ดีชั่วเกิดขึ้น

พอดีชั่วเกิดขึ้น ความโกรธ โทสะ โมหะ...กามราคะ โทสะ โมหะ ตัวนี้หมดออกไปจากตรงนี้ไง ตรงนี้ถือว่าจิตปฏิสนธิ ปฏิสนธิบนพรหม ปฏิสนธิถ้ามีกิเลสอยู่ทั้งหมด ปฏิสนธิในอะไรก็ได้ แต่ด้วยปัญญาของเราหมุนเข้าไป ปฏิสนธิบนพรหม นั่นนะ ตามต้อนเข้าไปจนชำระออกให้หมด จะปฏิสนธิบนพรหมก็ต้องใช้ปัญญาญาณของเราหมุนเข้าไป นี่ปัญญาอัตโนมัติ หมุนเข้าไปชำระตรงนั้นออก

พอชำระออกหมด พอชำระขาดออกหมด แม้แต่พระองค์สิมาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมานมาบวช ทรงมานมาบวชเสร็จแล้วจนสำเร็จ ชำระกิเลสได้หมด พระองค์สิมาลเป็น

พระอรหันต์นะ ถ้ากรรมไว้ กรรมของพระองค์คูมิล มาฆ่าคน ฆ่าคนเพื่อจะเอาเนื้อเขา ๕๕๕ ศพ แต่ในเมื่ออันนั้นเป็นกรรมชั่ว กรรมชั่วเพราะอะไร

เพราะว่าไม่เข้าใจ เพราะโดนวิชาปกคลุม ความคิดอยากได้วิชา อยากได้วิชาเวทย์มนต์ คาถา แต่ไม่ได้อยากได้การแก้กรรมอย่างในศาสนาพุทธเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัส ฐธรรมขึ้นมาถึงมีมรรคอรียสัจจ อันนี้ต่างหากที่เป็นวิชาอย่างประเสริฐ ที่เป็นวิชาที่จะแก้ไขกรรมได้ แก้กรรมปลดเปลื้องกรรมออกจากใจทั้งหมด ออกจากใจของพระองค์คูมิลทั้งหมด

ถ้าแก้ไขกรรมปลดเปลื้องกรรมออกหมดแล้ว พระองค์คูมิลเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา แต่เวลาออกไปบิณฑบาต ออกไปบิณฑบาต เขาจะยิงนก เขาจะทำอะไรก็แล้วแต่ ก่อนหินนั้นจะตกใส่หัวพระองค์คูมิล พระองค์คูมิลนี้ จนเศร้าใจนะ ความเศร้าใจพระอรหันต์มีหรือ? ไม่เศร้าใจมันมาคิดอยู่เพราะ ภรา หว ปลูกขุขุชา ชั้นที่เรารู้เข้ามาเป็นชั้น เป็นตอนเข้ามามันก็ยังมียู่ ขาดเฉพาะกิเลสออกไป

เวลาเขายิงนกหรือทำอะไรก็แล้วแต่ จะมาโดนพระองค์คูมิล พระองค์คูมิลเอาเรื่องนี้ไป ทูลถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ทำไม เขาทำอะไร ทำไมถึงตกมาใส่เราตลอด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในพระไตรปิฎก “องค์คูมิล เวลาเธอฆ่าเขานั้นตายทั้งชีวิต สิ่งนี้เขาทำมันเป็นกรรม สิ่งที่เป็นกรรมกระทบมาเลือดตกยางออก มันเป็นพิเศษของกรรม”

ถึงว่า ถ้าชำระหัวใจขาดออกไปจากแก้กรรมได้หมดแล้ว มันไม่สะท้อนหัวใจของพระองค์คูมิล พระองค์คูมิลเป็นพระอรหันต์โปรดสัตว์บิณฑบาต เขากลับขนาดไหนก็บิณฑบาตนะ บิณฑบาตมา แต่ในเมื่อร่างกาย “กรรม” แก้กรรมแล้ว แต่ในเมื่อเรามีสังขารอยู่ สิ่งนี้กระทบกระเทือนอยู่ มันกระทบกระเทือนได้แค่ร่างกาย “กรรม” เรื่องของกรรม เรื่องของชั้นที่มันขาดออกไปจากใจแล้ว จะไม่สามารถเข้าถึงหัวใจของพระอรหันต์ได้ พระอรหันต์ไม่มีเวทนา ในใจ

ถ้าแก้กรรมได้หมดแล้ว เวทนาคือว่าความสุข-ความทุกข์ในหัวใจนั้นไม่มี ถ้าไม่มีแล้วจะมีความสุขได้อย่างไร? ความสุขในใจของผู้ที่แก้กรรมได้หมดแล้วเป็นวิมุตติสุข ไม่ใช่สุขด้วยเวทนา เวทนา สุข ทุกข์ เฉยๆ ความเฉยๆ คือความปล่อยวาง นี่คือนิเวทนา เป็นชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา

สังขาร วิญญาณ “เวทนาชั้น” เวทนาชั้นมีความสุขความทุกข์ในเวทนานั้นให้ค่าออกมาเป็นความคิด ให้ค่ามาเป็นพลังงาน เป็นผลของใจนั้น สุข-ทุกข์เกิดขึ้นกับใจดวงนั้น

แต่ในเมื่อใจของพระองค์คูมิลหมดไปจากกิเลส แม้แต่เขาว่างก่อนหินมาอะไรมาก็แล้วแต่เขาไป มันเป็นส่วนหนึ่งของกรรมที่ยังตามทันร่างกายนั้นอยู่ ร่างกายนี้ยังเป็นสิ่งที่รับรู้ของมันเป็นส่วนของมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์ พระองค์คูมิลเกิดเป็นมนุษย์ พระพุทธเจ้าเอาอกบวช นี้เราก็บวช พระพุทธเจ้าทรมานมา บวชแล้วประพฤติปฏิบัติจนสิ้นจากกิเลสไป เป็นอัครสาวก เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เป็นเรื่องยืนยันกันว่า พระองค์คูมิลนี้เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง ใจดวงนั้นประเสริฐพอใจดวงนั้นประเสริฐขึ้นมา สิ่งที่มีร่างกายนั้นกระทบก็เป็นเรื่องของร่างกาย พระอรหันต์หลายองค์ในพุทธกาล ที่ว่ามีกรรม กรรมเศษส่วนของกรรม ที่ว่า ลูกศิษย์ของพระสารีบุตร ไม่เคยฉันทเข้าอิมเลย แต่มีคนมีกรรมดีก็มี กรรมคืออย่างพระสิวลี ไปไหนมีแต่บุญกุศล

กรรมการกระทำต่างๆ มา สะสมมาๆ แต่ในการแก้ไขกรรมนี้สำคัญกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกทรมานองค์คูมิลมานี้สำคัญกว่า วิชาการอันนี้ มรรคอรียสังขัจจที่ว่าเครื่องแก้กิเลส แก้กรรมทั้งหมดนี้สำคัญกว่า แต่กรรมที่เศษส่วนในโลก ในโลกของเศษส่วน ผู้ที่เกิดขึ้นมานี้ มีกิเลสมาทั้งหมด แล้วชำระกิเลสออกไปจากหัวใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี บวชมาตั้งแต่...นั่นนะ ยังอยู่อีก ๔๕ ปี ๔๕ ปีที่ออกไปรดสัตว์อยู่นี้ ใจดวงนั้นบริสุทธิ์แต่ร่างกายนั้น ร่างกายนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกรรม สอุปาทิเสสนิพพาน กับอนุปาติเสสนิพพาน คือว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ดับไปทั้งหมด หัวใจนั้นหลุดพ้นไปทั้งหมด นั่นถึงไม่มีกรรม กรรมโดยสมมุติไม่มี

นี่มนุษย์เราเกิดมาประพฤติปฏิบัติ บวชเป็นพระด้วย แล้วในเมื่อประพฤติปฏิบัติหัวใจจนแก้ไขกรรมไปได้ อาการของร่างกายนั้นเป็นเรื่องของร่างกาย รับรู้ไป รอวันเวลานะ รอวันเวลาจนกว่าจะดับขันธเท่านั้น ถ้าดับขันธไปแล้วมันก็หมด แต่ถ้ายังมีขันธอยู่ โลกธรรม ๘ กระทบมาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ถ้าเรื่องโลกธรรมนี้ไม่มีใครกระทบเรื่องโลกธรรมหนักเท่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นครูสอนทั้งเทวดา สอนทั้งหมดเลย แต่ในเมื่อร่างกายยังมีอยู่ โคนโลกธรรมนี้กระทบ แต่ไม่สามารถกระทบใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เลย กระทบได้แต่ร่างกาย

ร่างกายแล้วก็มีแต่สาวก มีแต่พวกสาวก-สาวกนี่เป็นผู้ที่เดือดร้อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เดือดร้อนนะ ไม่เดือดร้อน ให้กรรมมันแสดงผลของมันเอง กรรมจะแสดงผลเห็นไหม กรรมนี้เป็นเรื่องของโลกเขาจะแสดงผลมา ผู้ที่ทำความชั่วต้องได้รับผลชั่วออกไป ใจที่ไม่สู้รบปรบมือแล้ว ใจที่ไม่มีสิ่งใดในหัวใจแล้ว ผู้ที่สร้างกรรมกับใจดวงนั้น มันจะให้ผลเท่าทวีคูณ

สิ่งที่เรา...พลังงานกระทบออกมา คือพลังงานสื่อความหมายกันรู้เรื่อง มันก็ยังสะท้อนไปอีกอย่างหนึ่ง แต่สะท้อนเข้าไปสิ่งที่ไม่รับรู้เลย นี่มันสะท้อนไปไหน ขว้างเข้าไปก็หาย เขวี้ยงเข้าไปก็หาย แต่มันสะท้อนกลับมาเรื่องของกรรมนี้รุนแรง แต่ถ้าเราสะท้อนกลับมานี้กลับไม่รุนแรง ถ้าเรื่องของโลกเขาจะ แต่ถ้าเรื่องของกรรมนี้ ถ้าสะท้อนไปแล้วจะกลับมาสะท้อนถึงกรรมนี้สุดส่วนเลย

นี้กรรมมันมีอยู่แปลกๆ ึง ถึงว่า ถ้าเราแก้ไขกรรมจนแก้ไขกรรมถึงที่สุดของกรรม หหมดเรื่องออกไป หหมดเรื่องของกรรมแล้ว ชีวิตนั้นเป็นชีวิตที่ประเสริฐ แต่ในเมื่อเรายังแก้ไขกรรมของเราไม่ได้ เราจะนั่งนอนใจอยู่ได้อย่างไร เหมือนเนื้อที่บนเตา เห็นไหม เท่านั้นแหละ เนื้อบนเตา เวลาเท่านั้น จะไหม้หรือว่าจะสุกเท่านั้นเอง ไปหหมด ไหม้ไป ถ้าธาตุไฟยังมีอยู่

นี่ชีวิตก็เหมือนกัน ถ้าในเมื่อเรายังมีลมหายใจเข้าออกอยู่ จิตยังอยู่ในหัวใจ ไม่สลัดกายออกไป มันยังมีธาตุไฟเผาร่างกายนี้อยู่ ยังอ่อนน้อม ยังเคลื่อนไหวได้ ถ้าธาตุไฟนี้ไม่มีแล้ว เมื่อนั้นเราจะหมดโอกาส มันเลยต่างกัน ึง ต่างกับพระองค์อุทิมมาที่สำเร็จแล้วมีชีวิตอยู่ยังโปรดสัตว์ต่อไป กับชีวิตเรานี้มีกิเลสตลอด ทุกข์ไปตลอด ทุกข์เป็นผู้ที่ทุกข์ไปตลอด อวิชชาขบไส้ไปตลอด แล้วเรายังทะนงตัว เรายังคิด เรายังถือด้าน ไม่ฟัง ึง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดเตือนพระองค์อุทิมมา “เราหยุดแล้ว” เท่านั้น พระองค์อุทิมมายังถึงกับว่าได้สติตั้งขึ้นมา เราอ่านกรรมและวินัย พระไตรปิฎก กรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่เจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือ กรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา กรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย แล้วเราเป็นใคร?

เราเป็นพุทธบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แล้วเราอ่านธรรมอยู่ เราอ่านธรรม เราศึกษาธรรมอยู่ตลอดเวลา แต่เราไม่สามารถสะท้อนใจของเรา ไม่สามารถหยุดยั้งใจของเรา ถ้าใจของเราหยุดยั้งได้ ทำให้เหมือนพระองค์คุณมาเห็นใหม่ จะมีบาปอกุศลขนาดไหน จะมีบุญขนาดไหนก็ทำได้ ถ้าเราคิดว่าเราทำบาปอกุศลไว้ในหัวใจมาก พระองค์คุณมาทำให้ขนาดไหนแล้ว เสด็จออกหน้าไปก่อนเราแล้ว ยังเป็นไปไม่ได้ ทำไมเราจะทำไปไม่ได้

นี่ถ้าลองอวิชชาปกคลุมใจอยู่ มันจะคิดอย่างนั้นนะ คิดแต่เรื่องให้เราไม่มีโอกาส คิดแต่เรื่องของเราให้ก้าวเดินออกไปไม่ได้จากเงื้อมมือของเขา เงื้อมมือของอวิชชา กิเลสวัฏฏ์ กัมมวัฏฏ์ วิปากวัฏฏ์ ผลที่จะเกิดขึ้นจากทำคุณงามความดี ผลที่จะเกิดขึ้นจากเกิดมาชาตินี้พบพระพุทธศาสนา แล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติ แล้วต้องประพฤติปฏิบัติจนถึงกับเข้าถึงแก้ไขปลดเปลื้องกรรมออกทั้งหมด นี่ผลอันนี้ถึงเป็นผลประเสริฐของบริษัท ๔ บริษัท ๔ ที่เป็นลูกศิษย์ เป็นสาวก เป็นสาวก เป็นพุทธชินโรตสากยบุตร

ถ้าเป็นจริง มันต้องเป็นจริงจากหัวใจ หัวใจเป็นจริงแล้วแก้กรรม แก้กรรมที่ใจ จิตปฏิสนธิ วิญญาณปฏิสนธิจิตอยู่ที่นี้ ถ้าดับแก้ปมอวิชชาทั้งหมดออกจากจิตที่ปฏิสนธิแล้ว จิตนี้มันก็บริสุทธิ์ จิตที่บริสุทธิ์ อาสวะก็ อวาสวะสิ้นไป จิตตานิ วิมูจิง สุตติ จิตนี้เป็นผู้ที่วิมุตติ จิตนี้ก็มีแต่ความสุข

“วิมุตติ” กับ “สมมุติ”

“สมมุติ” มีแต่ความเคล้า มีแต่คลุกเคล้า ทำความทุกข์มาให้ ความคลุกเคล้า สมมุติมันเป็นอนิจจัง มันไม่แน่นอน ไม่เที่ยงธรรม กดถ่วงหัวใจทั้งหมด

“วิมุตติ” มันเป็นเรื่องที่สุขไม่ใช่ในเวทนา สุขเฉยๆ อยู่ในวิมุตติ ในวิมุตตินี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขมาก่อน นี่ใจมีอยู่ ถ้าถึงวิมุตติ มันต้องวิมุตติได้ ถ้าเป็นวิมุตติ ความสุขอันนั้นถือว่า มันไม่ต้องมาพูดกันว่าความสุขอย่างใดเป็นความสุข สุขในหัวใจที่วิมุตติจะมีเฉพาะใจดวงนั้นอย่างนั้น สุขอันนี้ไม่มีทั่วไป

สุข-ทุกข์ในเวทนามีทั่วไป คนมีชีวิตอยู่ยังเสวยสุขเสวยทุกข์ เอาความพอใจขนาดไหนเข้าไปซื้อหาความสุขมาได้ แต่สุขในวิมุตตินี้ไม่มี ซื้อหาไม่ได้ แลกเปลี่ยนไม่ได้ แล้วก็รู้ไม่ได้ ถ้ากิเลสมีอยู่ในหัวใจอยู่เข้าไปสัมผัสไม่ได้

ถ้ากิเลสในหัวใจหมดสิ้นไป ไม่ต้องสัมผัสมันก็เป็น มันเป็นอยู่ในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงที่วิมุตติแล้ว มันจะต้องไปถามหาใคร มันจะต้องเอาเครื่องใดๆ มายืนยัน ในใจของพระองค์คุณมา แล้วเอาอะไรเป็นเครื่องยืนยัน

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ พยากรณ์คือว่ารับรู้ รับรู้ รับรู้เท่านั้น รับรู้อันนี้ ไซ้ ก็คือว่าพระองค์คุณมาเป็นผู้ที่สิ้นแล้ว พระสาวกต่างๆ ที่สำเร็จเสร็จแล้ว

ที่ยังมีกิเลสอยู่ยังไม่เข้าใจหลงไปทำดี-ทำชั่ว เข้าใจว่าตัวเองทำดี เป็นว่าเข้าใจว่าตัวเองสิ้นก็มี แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่าต้องแก้ไข ไม่ใช่ ไม่ใช่ คำว่าปัญญาว่าไซ้ก็มีปัญญาว่าไม่ใช่ก็มากไป ถ้าไม่ใช่ก็ต้องแก้ไขไป ไม่ใช่ว่าถ้าไม่ใช่อดคุณอื่นอีกเรื่องหนึ่ง มันเป็นคนละเรื่องกัน

ในเมื่อการประพฤติปฏิบัติธรรม ธรรมในการก้าวดำเนิน เราจะดำเนินก้าวเดินไปตามธรรม เราจะก้าวเดินไปตามธรรม เราต้องย้อนกลับมาดูเรา ให้หัวใจนี้มีกำลังใจ ถ้าหัวใจนี้มีกำลังใจ ใจดวงนี้สำคัญ กิเลสนี้เป็นนามธรรมอยู่ที่กลางหัวใจของสัตว์โลก ธรรมนี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน แล้วประทานวางไว้เป็นศาสนธรรม

แล้วเราศึกษา เราเรียนปริยัติมา เรียนมาการศึกษาอ่านมานี้เป็นปริยัติทั้งหมด แล้วเรามาปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติ นี้การปฏิบัติธรรม “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ ประทานว่า “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” เราปฏิบัติต้องสมควรเป็นมัชฌิมาปฏิปทา สมควรกับธรรมไม่ใช่มัชฌิมาสมควรกับเรา ถ้าสมควรกับเรา เราจะติดข้องไปตลอด ถ้าสมควรกับธรรมจะเป็นไปตามหลักปฏิบัติ ตามหลักปฏิบัติตามสัจจะความจริง ในอริยสัจแล้วจะเกิดปฏิเวธในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นก็เป็วิมุตติไปแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

ไม่มีหรอกที่ว่ามีหัวใจแล้วทำไม่ได้ เพราะหัวใจมีจิตปฏิสนธิกับต้องจิตนี้ดับจากปฏิสนธิทั้งหมด ตายแล้วไม่เกิดเพราะอวิชชาไม่มี สิ่งที่เป็นเชื้อไม่มี ภาวสะวะไม่มี อนุสัยไม่มีในจิตนั้น ในจิตนั้นจะไปเกิดที่ไหนอีก เพราะจิตนั้นไม่มีเครื่องนอนเนื่องไปด้วยกับจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นไม่มียางเหนียว จิตดวงที่อยู่ในร่างกายที่ปฏิบัติ อย่างพระองค์คุณมาไม่มีเชื้อ ไม่มียางเหนียว (เทพสิ้นสุดแต่เพียงเท่านั้น)